



Julkisessa keskustelussa näkee välillä kummallisia tulkin-toja toimeentulotuesta tai sen saajista. **Anni Lassila** kirjoittaa *Helsingin Sanomien* kolumnissaan (10.4) varusmiesten ylivelkaantumisesta. Kolumnissa hän toteaa: ”Päiväraha riittää, jos voi lomilla palata vanhempien luo ja jääkaapille, mutta kaikilla ei sitä mahdollisuutta ole. Joku saattaa pohtia, että perustoimeentulotukeen verrattuna päiväraha vaikuttaa kohtuulliselta. Mutta varusmiespäivärahaa ei voi oikein verrata toimeentulotukeen. Asevelvollisuus ei ole miehille vapaaehtoinen. Inttiä käyvällä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin olla päivärahan varassa.”

Onkohan toimittajalta jäänyt huomaamatta, että toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, jota saadakseen pitää olla tyystin varaton ja eritellä omat menot ja tulot kuukausittain. Näiden perusteella siten arvioidaan, syntyykö oikeutta perustoimeentulotukeen. Tottahan toimeentulotuen hakeminen on vapaaehtoista: ihminen voi tehdä valintaa sen välillä, että hakeeko toimeentulotukea, joka mahdollistaa esimerkiksi tarpeenmukaiset lääkkeet ja esimerkiksi ruoan hankinnan vai jääkö ilman näitä.



**Marjukka Liiten** (12.5.) pohdii *Helsingin Sanomissa* sitä, mitä erinäisistä koulutuksen mittareista pitäisi ajatella. Hän kiinnittää huomiota siihen, että maan sisällä ei haluta tehdä koulujen välistä vertailua, eikä se ilman kansallista peruskoulun päättökoetta oikein onnistuisikaan. Sen sijaan kansainvälisiä mittareita uskotaan mukisemat-ta ja niistä myös uutisoidaan:

”Suurta kohua ei syntynyt myöskään ensimmäisistä Pisatuloksista, jotka julkistettiin vuoden 2001 itsenäisyyspäivänä. Suomi nousi lukutaidossa ykköseksi, luonnontieteissä kolmanneksi ja matematiikassa neljänneksi. Myös pari seuraavaa kierrosta sujuivat suomalaisnuorilta mallikkaasti. Menestys osoitti, että tasapäistäväksi moitittu peruskoulu pystyy tuottamaan hyviä oppimistuloksia. Tuolloin kriittisimmät kuitenkin leimasivat tulokset väärin mitatuiksi tai muuten vain hyvin epäilyttäviksi. Sen sijaan tuoreimmat Pisatulokset on otettu hyvin vakavasti. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuvasi viime syksyn uusimpia tuloksia ’erittäin huolestuttaviksi’. Suomi oli pudonnut lukutaidossa sijalle 14 ja matematiikassa sijalle 20. Myös suomalaisnuorten pisteet kaikilla mitatuilla alueilla laskivat. Syitä tulosten heikkenemiseen puitiin viikkojen ajan julkisuudessa ja muun muassa *Helsingin Sanomat* otsikoi jopa ’Pisa-ahdistuksesta’ (...) Lisäksi viime vuonna julkaistu tuorein tutkimus aiheutti Pisavertailun luotettavuuteen kovan kolauksen. Mukana oli nyt 81 maata tai aluetta, mutta niistä 12:sta saatiin niin puutteelli-

nen otanta oppilaita tai kouluja, että tuloksiin ja järjestykseen pitäisi suhtautua varauksellisesti. Heitot vaikuttavat enimmä-lään 10 pisteen verran kansallisiin keskiarvoihin. Tästä huolimatta OECD oli surutta pannut nämäkin maat pisteentarkasti järjestykseen.”



*Helsingin yliopiston*, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Jyväskylän yliopiston ja Manchesterin yliopiston tutkijat selvittivät koko väestön kattavalla rekisteriaineistolla, voivatko mielenterveyden häiriöt levitä koululuokkien muodostamissa sosiaalisissa verkostoissa. Tutkijat osoittivat, että mielenterveyden häiriön diagnoosin saaneiden luokkakaverien määrä oli yhteydessä kohonneeseen riskiin saada itse mielenterveyden häiriön diagnoosi myöhemmin.

”Havaittu yhteys oli voimak-kain tutkimuksen seurannan ensimmäisen vuoden aikana. Sitä eivät selittäneet lukuisat vanhempiin, kouluun ja asuinalueeseen liittyvät tekijät. Yhteys oli selvin mieliala-, ahdistuneisuus- ja syömishäiriöissä, sanoo *Helsingin yliopiston* apulaisprofessori Christian Hakulinen.” (*Helsingin yliopiston uutinen* 23.5.)

Tulokset saavat miettimään, miten ennaltaehkäisevissä toimissa pitäisi huomioida mahdollinen yhteisön vaikutus ja toisaalta yksilölliset tarpeet.



**Riku Louhimo** ja **Auli Airila** Työeläkeyhtiö Varmasta painotavat HS:n vieraskynässä (27.5.), että Lama-ajan lasten mielenterveyttä on hoidettava nyt.

”Moni nykyratkaisu on alikäytetty psyykkisesti oireilevilta. Työpaikoilla voidaan lisätä osa-aikaista ja muuta muokattua työtä, työterveyden työkokeiluja ja yksilöllistä työssä valmennusta. Myös esihenkilöiden osaamista psyykkisesti oirehtivien kohtaamisesta, ammatillisesta kuntoutuksesta ja muista työkyvyn tukemisen keinoista täytyy vahvistaa. Lama-ajan lapset saavuttavat 50 vuoden iän 2030-luvulla. Ennustamme, että merkittävä piikki työkyvyttömyyseläkkeissä nähdään 8–10 vuodessa, mikäli ongelmiin ei tartuta.”

Nähtäväksi jää, tartutaanko tässä asiassa toimeen vai nähdäänkö piikki.



Association of Learned and Professional Society Publishers (ALPSP) -yhdistyksen järjestämään konferenssiin Edinburghissa (15.–16.5.) pääsi osallistumaan myös YP, kiitos Suomen tiedekustantajien liiton avokäitösyiden. Tällaisissa tilaisuuksissa on mahdollisuus peilata suomalaista tiedekustantamista kansainvälisesti. Yksi kiinnostavimmista paneeleista oli kestävyys, olkoonkin että se keskittyi lähinnä ekologiseen kestävyys. Perustelu oli, ettei yhdessä tunnissa ole mahdollista huomioida kaikkia kestävyys ulottuvuuksia. Vaikka kriittinen kuuli- ja saattoi vähän pettyä alussa tähän yhden ulottuvuuden fokukseen, niin se unohtui nopeasti. Niin harvoin pääsee kuulemaan

siitä, miten tiedekustantaja voisi ottaa huomioon ympäristöjalanjälkensä.

Paneelissa oli paljon tuttua asiaa: pitää olla selvät tavoitteet, niiden pitää olla mitattavia ja kaikkien organisaatiossa pitää myös sisäittää tavoitteet. Muuten niitä tuskin saavutetaan. Kuulostaa yksinkertaiselta, mutta ei ole sitä. Siinä missä hiilineutraalustavoite on monelle ymmärrettävä, ja hiilipäästöt periaatteessa helppo mitata, niin huomattavan monimutkaisten kysymysten äärelle päädytään pohdittaessa luontokatoa ja miten tiedekustantajan materiaalista jälkeä voi siinä mitata.



Toukokuussa on aloittanut mielenkiintoinen blogi nimeltään ”Journalismien Suomi”. Sen kirjoittajina ovat eläkkeelle siirtyneet journalistiikan tutkijat ja opettajat **Ari Heinonen**, **Heikki Luostarinen** ja **Raimo Salokangas**. Blogi kertoo siitä, miten journalismi on kuvannut Suomen muutosta ja vaikuttanut siihen. Blogissa julkaistaan tutkimuksia, mediahistoriaa valottavia pikkupaloja, esseitä, henkilökuvia ja kirja-arvioita. Blogin kärkejuttuna on Tampereen yliopiston pitkäaikaisen tiedotusopin professorin Heikki Luostarisen perusteelliseen tutkimukseen pohjautuva juttu otsikolla ”Velka vaaliaseena”. Blogin esite tiivistää sen ytimen näin:

”Vuoden 2023 eduskuntavaalit jäävät elämään velkavaaleina. Valtiovarainministeriö esitti ennen vaaleja julkisen talouden sopeuttamista kuuden miljardin euron verran seuraavan vaalikauden aikana. Täsmälleen saman kuuden miljardin vaati-

muksen VM esitti myös ennen vuosien 2011 ja 2015 eduskuntavaaleja, ja sopeuttaminen oli myös silloin tärkein tai toiseksi tärkein vaaliteema.

Suomen julkinen velka on huomiota ansaitseva kysymys, sillä se on kasvanut muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta jo 15 vuoden ajan. Siitä on kuitenkin tullut myös tehokas ja paljon käytetty poliittinen vaaliase.

Heikki Luostarisen tutkimus ’Helsingin Sanomat ja julkinen velka eduskuntavaaleissa 1995, 2011 ja 2023’ avaa julkista velkaa käsittelevää journalismia ja teeman käyttöä vaalikampanjoissa. Helsingin Sanomien ohella tutkimus kertoo valtiovarainministeriön kasvaneesta halusta ja kyvystä määrittellä vaalien päiväjärjestystä mediajulkisuuden avulla.”

Blogin osoite on <https://journalisminsuomi.blogspot.com/>



Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka[at]thl.fi.